

MATECONTES

Contes i matemàtiques. Capacitats comunicatives i propostes de recobriment del currículum a educació infantil i cicle inicial de primària.

DOCUMENT PARCIAL RELATIU A

**PROPOSTES DIDÀCTIQUES A PARTIR DELS CONTES
DEL PROGRAMA *UNA MÀ DE CONTES* DE TVC I LA SEVA WEB**

LLICÈNCIA D'ESTUDIS "A"

DEL DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

CURS 2008-2009

Carme Aymerich Padilla

Supervisor: Dr Àngel Alsina i Pastell

Aquesta memòria ha comptat amb el suport de moltes persones que han dedicat una part del seu valuós temps a pensar, comentar, creuar correus, fer fotografies, provar nous materials i moltes coses més. Com que la llista seria llarga la personalitzaré en tots els professionals que, des de la il·lusió de millorar la seva feina, van crear associacions arreu del país per millorar l'educació matemàtica. Avui la FEEMCAT les reuneix i busca recolzar els projectes comuns.

També des de l'àmbit institucional ha comptat amb l'ajuda incondicional dels mestres i professors que integren l'equip humà del CESIREcreamat, becaris inclosos! L'Anton Aubanell, en Juan Jareño, en Jorge Sánchez, l'Abraham i l'Arturo. I molt especialment la Montserrat Torra amb qui compartim el convenciment que tot el que passa els primers anys és ric i important.

Un regal que porta incorporada la recerca ha estat poder conèixer i col·laborar de forma interdisciplinària amb gent molt diversa i "gens pedagogitzada". Ha estat fantàstic treballar amb el guionista Lluís Arcarazo, l'artista del teatre d'ombres Mercè Framis i poder gaudir de la genial composició musical d'en Joan Saura. Més encara quan s'afegeixen els tècnics de TVC des de la productora Elisabet Méndez, amable i eficient, fins la visió cinematogràfica d'en Xavi Gascón per a cada idea proposada. I tot sota la mirada atenta, plena de vitalitat i desig creatiu d'en Manuel Barrios, a qui a més agraeixo haver trepitjat mig país ajudant-me a explicar el que havíem fet.

A l'Escola Pública Rocafonda, el lloc de les recerques.

Als nois i noies que he tingut el plaer de tutoritzar a qualsevol nivell educatiu, la meua classe la millor del món.

Als protagonistes dels meus contes, sempre junts.

PER FER MÉS FÀCIL LA LECTURA

*Esteu a un apartat de la memòria **Matecontes** si no heu accedit a ell directament llegiu atentament:*

Els enllaços a la memòria són de diferents tipus:

- els que us permeten accedir a una web, per aquest no haureu de fer res més que decidir si us la mireu ... o no
- els que us porten a un document visual o sonor de YouTube, com sabeu només heu d'estar disposats a mirar-vos-el
- els que donen accés a un document en pdf, en aquest cas haureu de fer una tasca molt senzilla, d'entrada clicareu a un enllaç i se us obrirà un document que podreu llegir. Si el document us interessa i el voleu baixar per imprimir o per desar al vostre ordinador, l'espai **issuu** us demanarà que us doneu d'alta. Aquest espai és gratuït, no envia publicitat i us permet tant accedir a documents que estiguin penjats consultant per paraules clau o categories, com guardar-hi els vostres propis documents. Per donar-se d'alta només cal nom d'usuari i la contrassenya i omplir un qüestionari molt curt sobre preferències.

Si voleu accedir a la memòria completa aneu a l'espai web del Departament d'Educació xtec.cat i localitzeu-la a partir del seu buscador.

Carme Aymerich Padilla

maymeri8@xtec.cat

ÍNDEX

- 1. DESCRIPCIÓ DELS RECURSOS AUDIOVISUALS** pàg. 1 a 4
 - 1.1. Televisió de Cataunya i el programa *Una mà de contes***
 - 1.2. Pàgina web unamadecontes.cat**

- 2. EXPERIÈNCIES** pàg. 5 a 10
 - 2.1. Creació de contes audiovisuals: *Una mà de contes* amb contingut matemàtic**
 - 2.2. Propostes a partir dels contes del programa i de la web unamadecontes.cat**
 - 2.2.1. Propostes didàctiques per als cinc contes amb contingut matemàtic produïts pel programa *Una mà de contes*
 - 2.2.2. Propostes didàctiques d'alguns dels contes de la web (20/07/09)
 - 2.3. Experiències a Educació Infantil i Cicle Inicial de Primària**
 - 2.3.1. Experiències sobre representació
 - 2.3.2. Experiències sobre representació
 - 2.3.3. Experiències sobre resolució de problemes a partir de contes
 - 2.3.4. Experiències sobre contes il·lustrats amb llenguatge simbòlic

1. DESCRIPCIÓ DELS RECURSOS AUDIOVISUALS

1.1. Televisió de Catalunya i el programa *Una mà de contes*

El programa de Televisió de Catalunya *Una mà de contes*, dirigit per Manuel Barrios, va començar a emetre's l'any 2000. D'aleshores ençà ha produït més d'un centenar de contes provinents de les tradicions culturals més diverses, combinant la literatura oral i escrita amb la il·lustració, les arts plàstiques i la música. El programa és l'element televisiu d'un plantejament global que inclou: una sèrie de contes, una web interactiva i recomanacions de llibres per a nens i joves. Actualment estan en ple funcionament els dos primers i aquesta memòria ofereix la possibilitat d'associar cada conte analitzat a un altre editat.

Els contes es produeixen per "mans", és a dir, de cinc en cinc. D'aquesta manera guarden una coherència interna pel que fa a la seva producció i, des de l'aparició de la web, poden aprofitar-se didàcticament per tal que presentin aquests trets que els han unit.

El programa ha obtingut, entre d'altres, el Premi Nacional de Cultura 2007 en la modalitat audiovisual, mentre que la web ha estat guardonada amb el Premi City of Karlsruhe Multimedia Prize al BaKaFORUM com el millor projecte educatiu multimèdia en el marc del fòrum Basilea-Karlsruhe sobre televisió i mitjans educatius socials. I en el darrer any, el Premi Junceda d'Honor de l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya i el Premi Lletra dels Premis Literaris de Girona 2009, Fundació Prudenci Bertrana, per la seva promoció de la literatura catalana a Internet

Fruit de la col·laboració entre el CESIREcreamat i *Una mà de contes*, aquesta llicència compta entre les seves produccions amb una "mà de contes matemàtics" de la que he pogut dur la tasca de coordinar la proposta conjuntament amb la Montserrat Torra i amb la col·laboració de la resta de l'equip del CESIREcreamat, Juan Jareño, Jorge Sánchez i el seu coordinador Anton Aubanell. El contingut de la mà de contes matemàtics es mostra a l'apartat anomenat Experiències, concretament al 6.1

1.2. Pàgina web unamadecontes.cat

La web unamadecontes.cat recull la major part dels contes emesos pel programa *Una mà de contes* de TVC, creant un entorn d'explicació i participació per tal de poder treballar la seva forma artística i el seu contingut narratiu.

La pàgina forma part del projecte, abans esmentat, concebut per Manuel Barrios i ha estat elaborada per Eulàlia Bosch i Ramon Espelt, **Gao lletres s.l.**, amb la realització tècnica de les empreses **El taller interactivo** i **Kings of Mambo**. La producció és de **CCRTV Interactiva**

S.A/Televisió de Catalunya S.A, amb el suport del **Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya**.

A la pàgina web podeu trobar-hi un centenar de contes provinents d'autors i tradicions culturals diverses. Els contes combinen la literatura oral i escrita amb la il·lustració, les arts plàstiques i la música.

La web consta de tres espais: **Els Contes, Els Tallers i El Blog**

ELS CONTES, es poden triar per títol, personatges, autor, origen geogràfic, tècnica artística i il·lustrador.

Podem escoltar el conte mentre un artista l'il·lustra. Cada artista fa servir tècniques diferents: dibuix, collage, volum, performance, tela, tamp, retallables, ombres.

No és possible descarregar el vídeo per visionar-lo posteriorment sense connexió a internet, per això cal tenir sempre connexió a la xarxa.

Les característiques tècniques necessàries per poder-los visionar estan a l'abast de qualsevol usuari. Per aconseguir-ho el web ha hagut de limitar la grandària de la pantalla de manera que la finestra per la que veiem els contes és petita, a canvi també disposem d'una bona definició de la imatge. L'inconvenient es pot compensar fent servir un canó.

ELS TALLERS, són oberts a la participació dels usuaris i proporcionen instruccions visuals senzilles d'entendre. Es pot fer servir per a produccions pròpies i també per revisar el procés seguit per fer una il·lustració. En tots els casos el treball es pot anar acumulant al seu espai web i recuperar-lo per seguir treballant fins que estigui enllestit i sigui publicable. S'ofereixen quatre tallers:

- Taller de dibuix: es pot dibuixar i crear personatges. Es pot reproduir el procés i veure'l pas a pas.
- Taller de retallat i composició: permet triar textura, color i mida d'un paper virtual que es pot retallar, fer formes i guardar-les. Amb elles podem crear personatges i escenaris imaginaris.
- Taller de contes il·lustrats: es poden compaginar les imatges i el text de qualsevol conte de manera que es pot imprimir el resultat en forma de llibre il·lustrat.
- Taller de subtitulat: dona la possibilitat de poder subtitular contes. Els subtítols de referència són en català, aranès o anglès; també es pot escriure un conte nou canviant el text que acompanya les imatges.

Per agafar una mica de pràctica en l'ús dels **Tallers** cal esmerçar una mica de temps, aproximadament un parell d'hores, per poder treballar amb els alumnes sense massa dificultats. De fet els nens i nenes desenvolupen les capacitats per fer-ho molt ràpidament donat que les seves aptituds i actitud són millor que les adultes.

EL BLOG

És l'espai de comunicació del web. Disposa de quatre apartats:

- Contes a fons: per aprofundir en alguns dels contes.
- Contes entrelaçats: per descobrir relacions entre ells
- El lloc dels usuaris: per enviar contes i opinions
- Enllaços amb altres pàgines d'Internet interessants per qualsevol dels aspectes que toca la web

És un espai de recursos gairebé inesgotable per als docents. És de gran qualitat, tant pel que fa als recursos que ofereix com a la pròpia operativitat, sobretot quan la comparem amb les pàgines pensades des del món educatiu. El blog és l'espai de comunicació, el lloc des d'on fer i mostrar propostes. És molt recomanable iniciar-se en l'ús dels recursos del web amb temps, sense les presses de la immediatesa d'haver-ho de fer servir amb els alumnes. Cal comprovar que tenim una bona recepció, que coneixem els materials que estan disponibles, que sabem fer servir els recursos de participació i que no perdrem allò que anem introduint. Tot això només es pot aconseguir practicant una mica, incloent aquest temps en el que dediquem a la preparació de les classes donat que el farem servir per introduir continguts en elles.

2. EXPERIÈNCIES

2.1. Creació de contes audiovisuals: *Una mà de contes* amb contingut matemàtic

L'oportunitat de desenvolupar una sèrie de contes amb contingut matemàtic per part del programa *Una mà de contes* de Televisió de Catalunya (TVC) comença a partir de la iniciativa del CESIREcreamat de parlar amb el cap de programes, Pere Arcas, sobre com trobar un espai per a les matemàtiques dins la programació de TVC. Podeu trobar el procés detallat a l'[Annex 5](#)

Està en preparació un article que presentarà els quadres de treball originals del director del programa on podreu aprofundir sobre el tema del tractament artístic i audiovisual, la seva lectura porta a relacionar continguts i a connectar àrees com les llengües, l'expressió artística, visual, musical i plàstica i les matemàtiques. Us el recomanem si esteu treballant en temes audiovisuals per aprofundir en el detall d'aspectes i tasques a tenir en compte. Podeu veure el projecte a l'enllaç [Annex 11](#)

Propostes a partir dels contes del programa i de la web unamadecontes.cat

Els contes de la web del programa de TVC *Una mà de contes*, són molt diversos tant pel que fa a text com a il·lustració o música. Això comporta que les propostes didàctiques corresponents també tinguin múltiples lectures i graus d'aprofundiment.

Queda lluny del propòsit d'aquesta memòria fer una anàlisi exhaustiva, només pretèn donar un cop de mà per tal que el màxim de mestres puguin accedir al potent recurs que són els contes en format audiovisual i paper.

Cada fitxa exposa els següents apartats:

Fitxa tècnica: Títol, enllaç, autor/a, il·lustrador/a, música, direcció.

Resum: en un parell de línies s'exposa el fil argumental del conte.

Idees per treballar el text: el text del conte és accessible des de la web del programa en format imprimible. La fitxa proposa continguts i activitats com una pluja d'idees que evoca el fet d'escoltar el conte des d'un punt de vista didàctic centrat més aviat en les matemàtiques però amb contínues connexions entre àrees.

Idees per treballar la il·lustració: després de veure el conte un parell de cops es comença a captar la profunditat, la intensitat del treball de l'il·lustrador que el fa. Per això, per facilitar la tasca proposem algunes idees que poden donar motius per veure el conte o per mirar-lo des d'una òptica concreta.

Altres recursos: són propostes per aprofundir en algun aspecte del conte ja siguin, webs interessants, petits clips o activitats fetes per altres mestres.

Contes per enllaçar: és el darrer apartat però no per això el menys interessant, ans al contrari. Els contes que proposem són els que ja han estat provats a les escoles. Els hem provat en versió paper i també fotografiats per presentar-los de forma visualment més gran i engrescadora. Són el contrapunt a l'audiovisual, el moment personal, quan el nen agafa l'objecte, com si agafés la literatura, l'art amb les mans. Trobareu que alguns contes estan descatalogats, proveu via xarxa, sovint hi ha revenda i ofertes, d'altra banda la majoria estan disponibles a les biblioteques escolars i públiques. Us recomanem que mireu d'anar ampliant la biblioteca de bons títols. Gustos a part, els que us presentem ho són.

A continuació disposeu de la totalitat de contes analitzats com a part d'aquesta memòria.

2.1.1. Propostes didàctiques per als cinc contes amb contingut matemàtic produïts pel programa *Una mà de contes*

El quadre següent mostra els cinc contes produïts per al programa ***Una mà de contes***. Des del mateix quadre podeu accedir a la proposta didàctica on hi trobareu tot allò que hem pensat que us pot ser interessant per treballar aquests contes. S'intenta aprofundir en el camp de les matemàtiques però sense oblidar els aspectes lingüístics, literaris, artístics i d'altres que facin possible la connexió entre àrees.

Donat que hem intentat oferir un ventall ampli cada fitxa té entre 4 i 5 pàgines.

Si preferiu veure primer el conte enllaceu directament amb "Enllaç conte TVC".

Aquests enllaços són una mica inestables i de vegades els ordinadors de les escoles tenen poca capacitat per carregar-los. Quan els contes estiguin a la web del programa <http://www.unamadecontes.cat/> es visualitzaran en pantalla més petita però tindran millor resolució. En aquest moment no hi ha una data concreta però comprovar-ho és fàcil entrant a l'apartat **Contes** on estan ordenats alfabèticament.

Recomanacions d'ús

- Si cliqueu a l'enllaç que hi ha al costat de cada conte accedireu directament a la fitxa de treball que està penjada a l'espai públic **issuu.com**
- Si tinguéssiu problemes, com el bloqueig de finestres emergents, us recomanem que accediu a que s'obrin les finestres de **issuu** de forma general per al vostre navegador ja que actualment és un dels espais on es penjen més recursos de forma gratuïta.
- Us recomanem que feu una primera llegida i si us interessa la podeu baixar en pdf i clicar sobre l'enllaç que consta a la mateixa fitxa.
- Un cop vist el conte torneu a la fitxa i aneu obrint la resta de documents i recomanacions que estan en versió virtual o que podeu baixar-vos en pdf.

Títol	Enllaç proposta didàctica	Enllaç conte TVC
El petit inuit	El petit Inuit1	http://www.tv3.cat/videos/1570299/
El rei i el savi	El rei i el savi	http://www.tv3.cat/videos/1570389/
La caravana de la Júlia	La caravana de la Júlia1	http://www.tv3.cat/videos/1570409/
La fàbrica de rellotges	La fabrica de rellotges1	http://www.tv3.cat/videos/1570419/
Mentre es refreda el pastís	Mentre es refreda el pastís	http://www.tv3.cat/videos/1570399/

2.1.2. Propostes didàctiques d'alguns dels contes de la web (20/07/09)

A diferència de les fitxes anteriors, el quadre següent només mostra l'enllaç de les propostes didàctiques. Des d'aquestes accedireu directament al conte penjat a la web del programa o de la web de TVC. Un cop a cada fitxa l'esquema és el mateix que en les anteriors però s'ha intentat que només tinguéssin un o dos fulls d'extensió per tal de deixar més llibertat d'acció.

Títol del conte	Enllaç amb la fitxa de treball
Cua de peix	Cua de peix1
El banquet imaginari	El banquet imaginari1
El cagarro Asgrúnal	El cagarro Asgrúnal1
El cargol i l'herba de poliol	El cargol i l'herba de poliol1
El fantasma del violí	El fantasma del violí1
El flautista d'Hamelin	El flautista d'Hamelin1
El gegant egoista	El gegant egoista1
El golafre calculador	El golafre calculador1
El gran arbre	El gran arbre1
El jaguar desagraït	El jaguar desagraït 1
El llum	El llum1
El marcianet lleig	El marcianet lleig1
El molinet de sal	El molinet de sal1
El nyama i el camperol	El nyama1
El pardalet	El pardalet1
El petit avet	El petit avet1
El pitroig desagraït	El pitroig desagraït1
El plegador de carrers	El plegador de carrers1
El primer petó	El primer petó

El ratpenat	El ratpenat1
El secret de la capsa de sabates	El secret de la capsa de sabates1
El senyor res	El senyor res1
El Sol i la Lluna	El Sol i la Lluna1
El soldadet de plom	El soldadet de plom1
El vestit nou de l'emperador	El vestit nou1
El xacal i el cocodril	El xacal i el cocodril1
Els calçotets	Els calçotets1
Els germans Ferretti	Els germans Ferretti1
Els numeros	Els numeros1
Els quatre músics	Els quatre músics1
Els tres porquets	Els tres porquets1
En Merguen i els seus amics	En Merguen1
En Patufet	En Patufet1
En Pere sense por	En Pere sense por1
En Salvador i l'oca de Nadal	En Salvador1
Ens canviem les potes	Ens canviem potes1
Epaminondes i Cleopatra	Epaminondes1
Hansel i Gretel	Hansel i Gretel1
Hemenegild i Top	Hermenegild i Top1
L'arbre màgic	L'arbre màgic1
L'Ulrich i l'illa de glaç	L'Ulrich1

La caputxeta vermella	La caputxeta vermella1
La gran cursa	La gran cursa1
La granota assedegada	La granota assedegada1
La llebre poruga i l'eruga que no s'arruga	La llebre poruga i l'eruga1
La senyora número 3	La senyora núm.3 1
Peix, peixet	Peix, peixet1
Què li passa a la Nora?	Què li passa a la Nora1
Rínxols d'or	Rínxols d'or1